ਮਹਾ. ਆਦਿਵਾਸੀ ਠਾਕੁਰ ਜਮਾਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਮਿਤੀ
ਬਨਾਮ
ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ
(ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2502 ਦੇ 2022)
ਮਾਰਚ 24, 2023

[ਸੰਜੇ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ, ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ ਅਤੇ
ਮਨੋਜ ਮਿਸਰਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ, ਨਾਮ-ਵਿਸਮਾਦ ਜਾਤੀਆਂ, (ਵਿਮੁਕਤ ਜਾਤੀਆਂ), ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ ਜਾਤੀਆਂ, ਹੋਰ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ ਅਤੇ ਖਾਸ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ (ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਜਾਰੀ ਅਤੇ ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਨਿਯਮਨ) ਐਕਟ, 2000 – ਧਾਰਾਵਾਂ 2, 3, 4, 5, 6, 9 – ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਜਾਰੀ ਅਤੇ ਪੜਤਾਲ ਦੇ) ਨਿਯਮ, 2003 – ਨਿਯਮ 10, 12 – ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਨਾਮ-ਵਿਸਮਾਦ ਜਾਤੀਆਂ, (ਵਿਮੁਕਤ ਜਾਤੀਆਂ), ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ ਜਾਤੀਆਂ, ਹੋਰ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ ਅਤੇ ਖਾਸ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ (ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਜਾਰੀ ਅਤੇ ਪੜਤਾਲ ਦੇ) ਨਿਯਮ, 2012 – ਕੀ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਜਾਤੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਸਮੇਂ ਸਬੰਧਤਾ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਪਰਮੁੱਖ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ – ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਬੰਧਤਾ ਟੈਸਟ ਇੱਕ ਜਾਤੀ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਲਿਟਮਸ ਟੈਸਟ ਹੈ – ਫੈਸਲਾ: ਕੇਵਲ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਰਜੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ – ਜਦੋਂ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਖੇਪ ਕਾਰਣ ਦਰਜ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅਰਜੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਕੇਵਲ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੀ ਸਬੰਧਤਾ ਟੈਸਟ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ – ਜਦੋਂ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਦੁਆਰਾ ਸਬੰਧਤਾ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਟੈਸਟ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਾਰੀ ਹੋਰ ਸਮੱਗਰੀ ਜਿਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਮੁੱਲ ਹੈ, ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਤੀ ਵੈਧਤਾ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ – ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਸਬੰਧਤਾ ਟੈਸਟ ਇੱਕ ਜਾਤੀ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਲਿਟਮਸ ਟੈਸਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਜਨਜਾਤੀ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਸਹੀਅਤ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਅਨਿਵਾਰਯ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਰਗ ਅਤੇ ਖਾਸ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ (ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਜਾਰੀ ਅਤੇ ਪੜਤਾਲ ਦਾ ਨਿਯਮਨ) ਐਕਟ, 2000 – ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਜਾਰੀ ਅਤੇ ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਨਿਯਮ) 2003 – ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਨਾਮ-ਮਿਟਾਈਆਂ ਜਾਤੀਆਂ, (ਵਿਮੁਕਤ ਜਾਤੀਆਂ), ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ ਜਾਤੀਆਂ, ਹੋਰ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ ਅਤੇ ਖਾਸ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ (ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਜਾਰੀ ਅਤੇ ਪੜਤਾਲ ਦਾ ਨਿਯਮਨ) ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨਿਯਮ, 2012 – ਕੀ ਜਾਤੀ ਸਕ੍ਰਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਜ ਕਰਦੀ ਹੈ – ਫੈਸਲਾ: 2000 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸਕ੍ਰਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1908 ਅਧੀਨ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ – ਇਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਉਣ, ਹਲਫਨਾਮੇ ਉੱਤੇ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ, ਗਵਾਹਾਂ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ – 2000 ਐਕਟ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਐਸ.ਸੀ. ਅਤੇ ਐਸ.ਟੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਕ੍ਰਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਬਿਨਾਂ ਲੋੜ ਪਾਈ ਗਈ ਜਾਤੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਉੱਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗੀ, ਜੇ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਰਜੀਦਾਰ ਨੂੰ ਸਹੁੰ ਉੱਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਆਦਿ – ਸਕ੍ਰਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਜਾਤੀ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਦੇ ਜਾਰੀ ਅਤੇ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ – ਇਸ ਲਈ, ਸਕ੍ਰਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੱਛਣ ਹਨ।

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ, ਨਾਮ-ਮਿਟਾਈਆਂ ਜਾਤੀਆਂ, (ਵਿਮੁਕਤ ਜਾਤੀਆਂ), ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ ਜਾਤੀਆਂ, ਹੋਰ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ ਅਤੇ ਖਾਸ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ (ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਜਾਰੀ ਅਤੇ ਪੜਤਾਲ ਦਾ ਨਿਯਮਨ) ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਐਕਟ, 2000 – ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਜਾਰੀ ਅਤੇ ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਨਿਯਮ) 2003 – ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਨਾਮ-ਮਿਟਾਈਆਂ

ਜਾਤੀਆਂ, (ਵਿਮੁਕਤ ਜਾਤੀਆਂ), ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ ਜਾਤੀਆਂ, ਹੋਰ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ ਅਤੇ ਖਾਸ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ (ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਜਾਰੀ ਅਤੇ ਪੜਤਾਲ ਦਾ ਨਿਯਮਨ) ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨਿਯਮ, 2012 –ਵਿਜੇਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ & ਓਰਸ. ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਬਨਾਮ ਜਨਜਾਤੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਅਤੇ ਪੜਤਾਲ ਕਮੇਟੀ & ਓਰਸ. ਵਿੱਚ ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਬਾਰੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਨੁਰੂਪਤਾ ਟੈਸਟ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ – ਫੈਸਲਾ: ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ 2000 ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਿਜੇਕੁਮਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲਈ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਮਾਮਲਾ ਭੇਜ ਕੇ ਅਨੁਰੂਪਤਾ ਟੈਸਟ ਲਈ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲੈਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ – ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਨੰਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਰੂਪਤਾ ਟੈਸਟ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਫੈਸਲਾ: 1. 2000 ਐਕਟ ਨੇ ਜਾਤੀ ਦਾਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਇੱਕ ਦੋ-ਪੱਧਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਦੇ ਜਾਤੀ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਦਾਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਕੇਵਲ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਜਾਤੀ ਦਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਬੂਤ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ 2000 ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਸ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਵਿਸਥਾਰਤ ਜਾਂਚ ਜਾਤੀ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰਤ ਜਾਂਚ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਜੋ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਜਾਤੀ ਦਾਵੇ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਮੰਗ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਾਤੀ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਨਾ ਦੇਣ ਦੋਵੇਂ ਲਈ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਐਸ.ਟੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 4 ਦੀ ਉਪ-ਨਿਯਮ (6) ਮੁਤਾਬਕ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੂਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਣ ਲਈ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਅਰਜ਼ੀਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਹੀਅਤ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਇਹ ਅਰਜ਼ੀ ਮਿਲਣ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗਾ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜਾਂਚ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਜਾਂਚ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਜਾਂਚ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਜੇ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜਾਤੀ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਰਤ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪਏ, ਤਾਂ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਨੂੰ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਤੀ ਦਾਵੇ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰਤ ਜਾਂਚ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਤੀ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ। ਜੇ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਜਾਤੀ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦੋਵੇਂ ਨੇ ਜਾਤੀ ਦਾਵੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਤੀ ਦਾਵਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਪੜਚੋਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਸਖਤੀ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਜਾਂਚ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਦੋ-ਪੱਧਰੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਅਸਲ ਉਦੇਸ਼ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 8 ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਅੱਗੇ ਜਾਤੀ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਰ ਅਰਜੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਅੱਗੇ ਇਹ ਭਾਰ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ, ਇਹ ਕਾਫੀ ਹੈ ਜੇ ਅਰਜੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ ਜੋ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਜਾਤੀ ਦਾਵਾ ਅਸਲੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 8 ਦੁਆਰਾ ਅਰਜੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਉੱਤੇ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀ ਜਾਤੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਭਾਰ ਉਸ ਭਾਰ ਨਾਲੋਂ ਕਹੀਂ ਜਿਆਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਅੱਗੇ ਨਿਭਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 14, 15]

2. ਐਸ.ਟੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 12 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਜੇ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਅਰਜੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ

ਅਰਜੀ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਸਕੂਲ, ਘਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਭੇਜੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਹਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਰੀਤੀਨੁਸਾਰ, ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਮਸ਼ੀਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਅਰਜੀ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਨਹੀਂ ਭੇਜ ਸਕਦੀ। ਜਦੋਂ ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਦੇ ਨਿਯਮ 12 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਜੇ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਅਰਜੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਭੇਜਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਅਰਜੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਰਜੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮੱਗਰੀ ਉੱਤੇ ਮਨ ਲਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਮਨ ਲਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤਿਬਿੰਬਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 19]

3. ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਰਜੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਤੀ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂਚ ਉਪਰੰਤ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਰਜੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਤੀ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਉਸਦਾ ਖੂਨੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੈ, ਐਸ.ਟੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 12 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਾਤੀ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਭੇਜਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਰਜੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਸੀਮਿਤ ਜਾਂਚ ਕਰੇ। ਜੇਕਰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਾਤੀ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਅਰਜੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਖੂਨੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਭਾਵੇਂ ਅਰਜੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸੰਬੰਧਤਾ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਾ ਕਰੇ। [ਪੈਰਾ 23]

ਅਫਿੰਨਿਟੀ ਟੈਸਟ

4. ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਅਫਿੰਨਿਟੀ ਟੈਸਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਉਸ ਖਾਸ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਾਵਾਂ, ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ, ਰਸਮਾਂ, ਵਿਆਹ ਦੇ ਢੰਗ, ਮੌਤ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਅਸਲ ਪ੍ਰਕ□ਤੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਜਿਹਾ ਅਫਿੰਨਿਟੀ ਟੈਸਟ ਕਦੇ ਵੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇ ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਵਾਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮਾਪੇ ਵੀ ਅਣਜਾਣ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਖਾਸ ਜਨਜਾਤੀ ਨਾਲ ਨਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਪਹਿਲੂਆਂ ਬਾਰੇ ਚੰਗੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ, ਸਹੀ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਫਿੰਨਿਟੀ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਿਟਮਸ ਟੈਸਟ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਫਿੰਨਿਟੀ ਟੈਸਟ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 25]

ਕੀ ਜਾਤੀ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ

5. 2000 ਐਕਟ ਅਤੇ ਉਸ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਐਸ.ਟੀ. ਅਤੇ ਐਸ.ਸੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ, ਇਹ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਕੱਢਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਹੀ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। 2000 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, 1908 ਅਧੀਨ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਵਿਵਿਧ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨੰ। ਇਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਉਣ, ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ, ਗਵਾਹਾਂ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ। 2000 ਐਕਟ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਐਸ.ਸੀ. ਅਤੇ ਐਸ.ਟੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਜਾਤੀ ਦਾਵੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗੀ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਸਹੁੰ ਉੱਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਗਵਾਹਾਂ

ਦੇ ਸਬੂਤ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਆਦਿ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣਾ। ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਜਾਤੀ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਲਈ ਕਾਰਨ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 28]

ਵਿਜੈਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ

6. ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ 2000 ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਿਜੈਕੁਮਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲਈ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਮਿਸਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਮਾਮਲਾ ਭੇਜਣ ਦੁਆਰਾ ਅਫਿਨਿਟੀ ਟੈਸਟ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣਾ ਪਵੇਗਾ" [ਪੈਰਾ 29]

7. ਅਨੰਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਐਸ.ਟੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 11 ਅਤੇ 12(2) ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਨੰਦ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 22 ਵਿੱਚ ਹੋਲੇ ਜਿਹੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਅਫਿਨਿਟੀ ਟੈਸਟ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 30]

8. ਹੁਣ, ਸ਼ਿਲਪਾ ਵਿਸ਼ਨੂ ਠਾਕੁਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਚੁਕਾਈ ਗਈ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਪੂਰੀ ਬੈਂਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀ ਕਿ ਹਰ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦਾਵੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟ ਰਹੀ ਹੈ, ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਮਾਮਲਾ ਭੇਜਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਪੈਰਾ 40 ਦੇ ਉਪਬੰਧ (ii) (a) ਵਿੱਚ, ਪੂਰੀ ਬੈਂਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਸਵਾਲ ਸਮੇਤ ਕਿ ਕੀ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ ਅਫਿਨਿਟੀ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਫਿਨਿਟੀ ਟੈਸਟ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉੱਠੇਗਾ ਜੇ ਮਾਮਲਾ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਪੈਰਾ 40 ਦੇ ਉਪਬੰਧ (b) ਵਿੱਚ, ਪੂਰੀ ਬੈਂਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਬਿਨੈਕਾਰ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਜਾਤੀ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਅਵੈਧ ਨਹੀਂ ਬਣਾਏਗਾ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਨਿਯਮ 12 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਅਫਿਨਿਟੀ ਟੈਸਟ ਸਮੇਤ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਅਫਿਨਿਟੀ ਟੈਸਟ ਨਾ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਨੰਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 20 ਦੇ ਉਪਬੰਧ (2) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਪੈਰਾ ਦੇ ਉਪਬੰਧ (c) ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪੂਰੀ ਬੈਂਚ ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਬਿਨੈਕਾਰ ਅਫਿਨਿਟੀ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਆਂਸ਼ਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ, ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਵੈਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਪਬੰਧ (c) ਵੀ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਫਿਨਿਟੀ ਟੈਸਟ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 34]

ਨਿਸਕਰਸ਼

9. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਕਿ:

(a) ਕੇਵਲ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਕਿਸੇ ਅਰਜਦਾਨ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਭੇਜਦੇ ਸਮੇਂ, ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਸੰਖੇਪ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅਰਜਦਾਨ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਜਦੋਂ ਕੇਸ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਫਿਨਿਟੀ ਟੈਸਟ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(b) ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਫਿਨਿਟੀ ਟੈਸਟ ਨਾ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਦੁਆਰਾ ਅਫਿਨਿਟੀ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਟੈਸਟ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਜਿਸਦਾ ਸਬੂਤੀ ਮੁੱਲ ਹੈ, ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਤੀ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ;

(c) ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਅਫਿਨਿਟੀ ਟੈਸਟ ਹਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਸਹੀਅਤ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇੱਕ ਲਿਟਮਸ ਟੈਸਟ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਜਾਤੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 36]

ਕੁਮਾਰੀ ਮਾਧੁਰੀ ਪਾਟਿਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਐਡ.ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਟ੍ਰਾਈਬਲ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰ (1994) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 241 : [1994] 3 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 50; ਆਨੰਦ ਬਨਾਮ ਜਾਤੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ (2012) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 113 : [2011] 15 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 386; ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਕਲੈਕਟਰ, ਸਤਾਰਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੰਗੇਸ਼ ਨਿਵ੍ਰਤੀ ਕਾਸ਼ੀਦ (2019) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 166 : [2019] 15 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 685 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪਾਲਘਾਟ ਜਿਲ੍ਹਾ ਥਾਂਡਨ ਸਮੁਦਾਇਕ ਸਮਰਕਸ਼ਣਾ ਸਮਿਤੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ (1994) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 359 : [1993] 3 ਦ ਸਟੇਟ ਆਫ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ

ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 872; ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਰਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਾਬੁਲਾਲਸਿੰਘ ਪਰਮਾਰ ਅਤੇ ਅਨਜ (2007) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 80 : [2006] 8 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 105; ਦਯਾਰਾਮ ਬਨਾਮ ਸੁਧੀਰ ਬਾਥਮ ਅਤੇ ਅਨਜ (2012) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 333 : [2011] 15 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1092; ਜੇ. ਚਿਤਰਾ ਬਨਾਮ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਕਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਸਟੇਟ ਲੈਵਲ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਕਮੇਟੀ, ਤਮਿਲਨਾਡੂ ਅਤੇ ਅਨਜ (2021) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 811 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਵਿਜੇਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਅਨਜ (2010) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 489 – ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ।

ਸ਼ਿਲਪਾ ਵਿਸ਼ਨੂ ਠਾਕੁਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਾਜ 2009 (3) ਮਹਾ.ਐਲ.ਜੇ (ਐਫ.ਬੀ) 995; ਅਪੂਰਵਾ ਧੀ ਵਿਨੇ ਨਿਚਲੇ ਬਨਾਮ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮੇਟੀ 2010 (6) ਮਹਾ.ਐਲ.ਜੇ – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾ ਰੈਫਰੈਂਸ

[1994] 3 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 50 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 2

[2011] 15 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 386 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 4

[2019] 15 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 685 ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 6

[1993] 3 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 872 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 7

[2006] 8 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 105 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 8

[2011] 15 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1092 ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪੈਰਾ 11

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ : ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ.2502 ਦੇ 2022.

ਬੰਬਈ ਦੇ ਉੱਚ ਨਿਆਂਕਾਲਯ ਵਿੱਚ 07.05.2009 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਾਲ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ.9659 ਦੇ 2007 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਨਾਲ

ਸਿਵਿਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ.2772, 2536-2537, 2533, 2532, 2534, 2518, 2517, 2525, 2520, 2527, 2526, 2538, 2541, 2535, 2546 ਦੇ 2022, 3922-3923 ਦੇ 2019, 2544-2545, 2512, 2543, 2542, 2529, 2540, 2539, 2503, 2514, 2519, 2524, 2510, 2506, 2509, 2508, 2507 ਦੇ 2022, 8603, 8605 ਦੇ 2010, 2504, 2505, 2511, 2530, 2522, 2516, 2521, 2531, 2523, 2528, 2513 ਦੇ 2022, 9335 ਦੇ 2013 ਅਤੇ 2515 ਦੇ 2022।

ਮਿਸ ਮਾਧਵੀ ਦਿਵਾਨ, ਏ.ਐਸ.ਜੀ, ਮਿਸਿਜ਼ ਵੀ. ਮੋਹਨਾ, ਰਵੀ ਕੇ. ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ, ਸ਼ੇਖਰ ਨਾਫਾਦੇ, ਰਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਹਰੋਤਰਾ, ਸੰਜੇ ਆਰ. ਹੇਗੜੇ, ਮਿਸਿਜ਼ ਮੀਨਾਕਸ਼ੀ ਅਰੋੜਾ, ਸ਼ਿਆਮ ਦਿਵਾਨ, ਆਰ. ਬਾਲਾ, ਐਮ. ਐਨ. ਰਾਓ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟਸ, ਰਜਤ ਜੋਸਫ, ਵਿਵੇਕ ਸੀ. ਸੋਲਸ਼ੇ, ਵਰੁਣ ਵੀ. ਸੋਲਸ਼ੇ, ਅੰਜਨੀ ਕੁਮਾਰ ਝਾ, ਅਭਿਜੀਤ ਸਿਨਹਾ, ਮੈਸਰਜ਼. ਲੰਬਤ ਅਤੇ ਅਸੋਸੀਏਟਸ, ਸ਼ਸ਼ਵਤ ਗੋਏਲ, ਸਤਯਜੀਤ ਏ. ਦੇਸਾਈ, ਮਿਸ ਅਨਾਘਾ ਐਸ. ਦੇਸਾਈ, ਵਿਜੇ ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ, ਅੰਸ਼ੂ ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ, ਸਿੱਧਾਰਥ ਗੌਤਮ, ਗਜਾਨਨ ਐਨ. ਤੀਰਥਕਰ, ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਗੋਇਲ, ਗਗਨ ਸਾਂਘੀ, ਮਿਸ ਆਸ਼ਵਰਿਆ ਦਾਸ਼, ਡਾ. ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਪ੍ਰਤਾਪ, ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਅਸ਼ਰੀ, ਅਮਲਾਨ ਕੁਮਾਰ ਘੋਸ਼, ਮਿਸ ਪ੍ਰੀਤੀ ਰਾਣੇ, ਆਸ਼ੀਸ਼ ਪਾਂਡੇ, ਅਪੂਰਵ ਸ੍ਰੀਵਾਸਤਵ, ਸ਼ਿਰੀਸ਼ ਕੇ. ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ, ਮਿਸ ਰੁਚਾ ਪ੍ਰਵੀਨ ਮੰਡਲਿਕ, ਮੋਹਿਤ ਗੌਤਮ, ਸ਼ਾਹੀਰਾ ਅਲੀ, ਅਨੰਤਾ ਰੈਮੇਕੇ, ਰਾਹੁਲ ਸ਼ਰਮਾ, ਸੁਧਾਂਸੂ ਐਸ. ਚੌਧਰੀ, ਮਹੇਸ਼ ਪੀ. ਸ਼ਿੰਦੇ, ਮਿਸ ਰੁਚਾ ਏ. ਪਾਂਡੇ, ਐਮ. ਵੀਰਾਰਾਗਵਨ, ਮਿਸ ਫਰਾਹ ਹਾਸ਼ਮੀ, ਮਿਸ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਦਾਸ਼, ਆਰ. ਪੀ. ਗੁਪਤਾ, ਅਨੰਦ ਸੁਕੁਮਾਰ, ਕਿਸ਼ਤੀਜ ਮਿੱਤਲ, ਐਸ. ਸੁਕੁਮਾਰਨ, ਭੂਪੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਪਾਠਕ, ਮਿਸ ਮੀਰਾ ਮਾਥੁਰ, ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਰਾਮਕਾਂਤਰਾਵ ਕਟਨੇਸ਼ਵਰਕਰ, ਸਚਿਨ ਪਾਟਿਲ, ਮਿਸ ਮਾਯੂਰੀ ਰਾਘੁਵੰਸ਼ੀ, ਵਿਓਮ ਰਾਘੁਵੰਸ਼ੀ, ਮਿਸ ਅਕਾਂਕਸ਼ਾ ਰਾਥੋਰ, ਯੋਗੇਸ਼ ਮਲਿਕ, ਰਵਿੰਦਰ ਕੇਸ਼ਵਰਾਵ ਅਡਸੂਰੇ, ਪ੍ਰਵੀਨ ਪਾਟਿਲ, ਸਿਧੇਸ਼ਵਰ ਨਾਮਦੇਵ ਬਿਰਾਦਰ, ਯਸ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਸੋਨਾਵਣੇ, ਸਿੱਧਾਰਥ ਧਰਮਾਧਿਕਾਰੀ, ਆਦਿਤਿਆ ਅਨਿਰੁੱਧ ਪਾਂਡੇ, ਭਰਤ ਬਾਗਲਾ, ਮਿਸ ਕੀਰਤੀ ਦਾਧੀਚ, ਨਿਕਿਲੇਸ਼ ਰਾਮਚੰਦਰਨ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕਰ, ਮਿਸ ਵਿਮਲਾ ਸਿਨਹਾ, ਅਨਮੋਲ ਚੰਦਨ, ਉਦੇ ਖੰਨਾ, ਪ੍ਰਤੀਕ ਆਰ. ਬੋਂਬਲੇ, ਸੁਭਾਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਧਰਮਾ ਦੱਤਾ ਵਰਮਾ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਕੁਮਾਰ, ਗੋਪਾਲ ਬਲਵੰਤ ਸਾਥੇ, ਮੈਸਰਜ਼. ਬਲੈਕ ਐਂਡ ਵਾਈਟ ਸੋਲਿਸਿਟਰਜ਼, ਸੁਹਾਸ ਕੁਮਾਰ ਕਦਮ, ਭਾਰਗਵ ਵੀ. ਦੇਸਾਈ, ਰਾਹੁਲ ਗੁਪਤਾ, ਸਿੱਧਾਰਥ ਚੌਧਰੀ, ਉਤਕਰਸ਼ ਵਾਟਸ, ਦੀਪ

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ

ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ

1. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 342 ਅਨੁਸਾਰ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ (ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ) ਆਦੇਸ਼, 1950 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਐਸਟੀ ਆਦੇਸ਼') ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੰਸਦ ਦੇ ਇੱਕ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ 1976 ਵਿੱਚ, ਐਸਟੀ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ। 1976 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤੀਜੇ ਸ਼ਡਿਊਲ ਦੇ ਭਾਗ IX ਵਿੱਚ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਲਈ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ ਨੰਬਰ.44 ਤੇ, ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:- ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ [ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।]

“ਠਾਕੁਰ, ਠਾਕਰ, ਕਾ ਠਾਕੁਰ, ਕਾ ਠਾਕਰ, ਮਾ ਠਾਕੁਰ,

ਮਾ ਠਾਕਰ”।

2. ਜਾਤੀ ਦਾਵਿਆਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਲਈ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਬੰਧੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੁੱਦੇ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉੱਠੇ। ਕੁਮਾਰੀ ਮਧੁਰੀ ਪਾਟਿਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਟ੍ਰਾਈਬਲ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ[1]SUPERSCRIPT ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਦੀ ਜਾਰੀਕਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਕਈ ਮਾਮਲੇ ਵੇਖੇ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਝੂਠੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ,

ਜਿਸ ਦਾ ਅਸਰ ਅਸਲ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆ ਰੱਖਣਾ ਸੀ ਜੋ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਜਾਤੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ, ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 13 ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਨ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 13 ਦਾ ਸਬੰਧਤ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

“13. ਝੂਠੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦਾਖਲਾ ਜਾਂ ਨੌਕਰੀ ਅਸਲ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਓਬੀਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਲਾਭਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਿਆ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਜਾਂ ਰਾਜ ਅਧੀਨ ਦਫਤਰ ਜਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਯੋਗ ਜਾਂ ਨਕਲੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਝੂਠੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਜਾਂਚ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੇਰੀ ਵਾਲੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਮਾਪੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਾਬਾਲਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਪੇ ਜਾਂ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਝੂਠੀ ਸਥਿਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਾਵਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਧੋਖਾਧੜੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜਲਦੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਦੀ ਜਾਰੀਕਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ:

1. ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇਣ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਰੈਵੇਨਿਊ ਸਬ-ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਅਫਸਰ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕਲੈਕਟਰ ਜਾਂ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਜਿਹੇ ਅਫਸਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਬਜਾਏ ਕਿ ਅਫਸਰ, ਤਾਲੂਕਾ ਜਾਂ ਮੰਡਲ ਪੱਧਰ 'ਤੇ।

2. ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ, ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਜਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਖਲ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਯੋਗ ਗੈਜਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਗੈਜਟਿਡ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਪ-ਜਾਤੀਆਂ, ਕਬੀਲੇ, ਕਬੀਲਾਈ ਭਾਈਚਾਰੇ, ਕਬੀਲਿਆਂ ਜਾਂ ਕਬੀਲਾਈ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਜਾਂ ਗਰੁੱਪ, ਉਹ ਥਾਂ ਜਿਥੋਂ ਉਹ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੇਰਵੇ ਜੋ ਕਿ ਸੰਬੰਧਿਤ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

3. ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਸਕ੍ਰਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਅਰਜ਼ੀ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਨੋਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਸਾਮੀ ਉੱਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

4. ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤਿੰਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਉਣਗੀਆਂ, ਨਾਮਤ: (I) ਇੱਕ ਅਤਿਰਿਕਤ ਜਾਂ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੇ ਰੈਂਕ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਕੋਈ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ, (II) ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਮਾਜਿਕ ਭਲਾਈ/ਕਬੀਲਾਈ ਭਲਾਈ/ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ ਦੀ ਭਲਾਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ (III) ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਸ ਕੋਲ ਸਮਾਜਿਕ ਹੈਸੀਅਤ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਹਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਵੇ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਰਿਸਰਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਸ ਕੋਲ ਕਬੀਲਿਆਂ, ਕਬੀਲਾਈ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ, ਕਬੀਲਿਆਂ ਜਾਂ ਕਬੀਲਾਈ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਜਾਂ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਣ ਵਿੱਚ ਗਹਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਵੇ।

5. ਹਰੇਕ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੀਨੀਅਰ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਮੁੱਖ ਚਾਰਜ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੀ ਕੁਝ ਗਿਣਤੀ ਹੋਵੇ ਜੋ ਸਮਾਜਿਕ ਹੈਸੀਅਤ ਦਾਵਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਵੇ। ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਮੂਲ ਸਥਾਨ ਜਿਥੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਮਾਈਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਥਾਂ ਜਿਥੋਂ ਉਹ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ ਤੇ ਪੜਤਾਲ ਕਰਕੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਾਂ

ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਦੁਆਰਾ ਦਾਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮਾਜਿਕ ਹੈਸੀਅਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤੱਥ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ, ਜਨਮ ਰਜਿਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ, ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਜਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਤ ਆਦਿ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਹੈਸੀਅਤ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ] ਨੂੰ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ਨਾਲ ਸਭ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰੋ ਫਾਰਮਾ ਵਿੱਚ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਐਂਥਰੋਪੋਲੋਜੀਕਲ ਅਤੇ ਇਥਨੋਲੋਜੀਕਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਦੇਵਤਾ, ਰਸਮਾਂ, ਰੀਤਾਂ, ਵਿਆਹ ਦੇ ਢੰਗ, ਮੌਤ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰਾਂ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਆਦਿ ਦੁਆਰਾ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਕਬੀਲਿਆਂ ਜਾਂ ਆਦਿਵਾਸੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਆਦਿ ਦੁਆਰਾ।

6. ਸੰਬੰਧਿਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਫਸਰ ਤੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਦਾਵੇ ਨੂੰ "ਅਸਲੀ ਨਹੀਂ" ਜਾਂ 'ਸ਼ੱਕੀ' ਜਾਂ ਨਕਲੀ ਜਾਂ ਝੂਠਾ ਜਾਂ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦਾਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਫਸਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰਡ ਪੋਸਟ ਨਾਲ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਉਸ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਦੁਆਰਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਾਰਨ ਦਿਖਾਉ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਵ ਜਾਂ ਜਵਾਬ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ 30 ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੇਕਰ, ਉਮੀਦਵਾਰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਕ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਵ/ਜਵਾਬ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਤੇ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੌਇੰਟ/ਅਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਕਰੇਟਰੀ ਨੂੰ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਵਜੋਂ ਜੋ ਉਮੀਦਵਾਰ/ਮਾਪੇ/ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਾਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਉਚਿਤ ਮੌਕਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਪਿੰਡ ਜਾਂ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਡ੍ਰਮ ਦੀ ਥਾਪ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਮੋਡ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਜਨਤਕ ਨੋਟਿਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਅਜਿਹੇ ਦਾਵੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ/ਇਸ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹਾ ਮੌਕਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਮੇਟੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਲੱਗੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਵਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਐਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਦਾਵਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਕਾਰਨ ਦੇਵੇ।

7. ਜੇਕਰ ਰਿਪੋਰਟ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਝੂਠਾ ਜਾਂ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

8. ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਨੋਟਿਸ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਾਬਾਲਗ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਪਿਆਂ/ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਲਈ ਦਾਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

9. .....

10. .....

11. ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 226 ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੀ ਅੰਤਿਮ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ।

12. ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰ ਅਗਾਊਂ ਕੋਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

3. ਉਪਰੋਕਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 142 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, 18 ਅਕਤੂਬਰ 2001 ਤੋਂ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ, ਗੈਰ-ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਜਨਜਾਤੀਆਂ, (ਵਿਮੁਕਤ ਜਾਤੀਆਂ), ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ ਜਨਜਾਤੀਆਂ, ਹੋਰ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ (ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਜਾਰੀ ਅਤੇ ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਨਿਯਮਨ) ਐਕਟ, 2000 (ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ '2000 ਐਕਟ') ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 2000 ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਵਿਭਿੰਨ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰਤ ਤੰਤਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਦੋ ਪੱਧਰੀ ਤੰਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲਾ ਪੱਧਰ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਕੇਵਲ ਪੜਤਾਲ ਅਤੇ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਦੇਣ ਦੁਆਰਾ ਸਕ੍ਰਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਵੈਧ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 2000 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਸਕ੍ਰਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 6 ਅਧੀਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਾਤੀ ਸਰੋਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਦੀ ਸਹੀਅਤ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਸਕੇ। ਧਾਰਾ 9 ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਕ੍ਰਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਨਿਰੀਖਣ ਦੀ ਮੰਗ, ਹੌਲਫਨਾਮਿਆਂ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕਾਪੀ ਦੀ ਮੰਗ, ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। 2000 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਨਿਯਮ-ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਜਾਰੀ ਅਤੇ ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਨਿਯਮਨ) ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨਿਯਮ, 2003 (ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ "ਐਸਟੀ ਨਿਯਮ") ਬਣਾਉਣ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਗੈਰ-ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਜਨਜਾਤੀਆਂ, (ਵਿਮੁਕਤ ਜਾਤੀਆਂ), ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ ਜਨਜਾਤੀਆਂ, ਹੋਰ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਜਾਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦੇ ਨਿਯਮਨ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇਸ਼ੂਏਂਸ ਐਂਡ ਵੈਰੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਆਫ) ਕੈਟੇਗਰੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਰੂਲਜ਼, 2012 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਐਸ.ਸੀ. ਰੂਲਜ਼') ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਸਕ੍ਰਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਗਠਨ ਅਤੇ ਯੋਗ ਅਥਾਰਟੀ ਅਤੇ ਸਕ੍ਰਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਰੂਲਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਦੋਨੋਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਐਸ.ਟੀ. ਰੂਲਜ਼ ਦੇ ਨਿਯਮ 10 ਅਤੇ ਨਿਯਮ 12 ਵਿਗੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲਾਂ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਸਕ੍ਰਟਨੀ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਐਸ.ਟੀ. ਰੂਲਜ਼ ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਿਤ ਵਿਗੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੀਨੀਅਰ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ, ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਪੁਲਿਸ ਕਾਂਸਟੇਬਲਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਰਿਸਰਚ ਅਫਸਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਐਸ.ਸੀ. ਰੂਲਜ਼ ਵਿਗੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਤਾ ਟੈਸਟ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕੁਝ ਵਿਵਾਦ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਐਸ.ਟੀ. ਰੂਲਜ਼ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਵਿਗੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਕੋਲ ਸੰਬੰਧਤਾ ਟੈਸਟ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਵਿਗੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਜਨਜਾਤੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਮਨੁੱਖਵਿਗਿਆਨੀ ਅਤੇ ਜਾਤੀਵਿਗਿਆਨੀ ਲੱਛਣਾਂ, ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਾਵਾਂ, ਰਸਮਾਂ, ਰੀਤੀਆਂ, ਵਿਆਹ ਦੇ ਢੰਗ, ਮੌਤ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ। ਸੰਬੰਧਤਾ ਟੈਸਟ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ, ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਜਿਸਨੇ ਯੋਗ ਅਥਾਰਟੀ ਤੋਂ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਜਾਂਚਣ ਲਈ ਪਰਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਸਨੂੰ ਖਾਸ ਜਾਤੀ/ਜਨਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਕਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ।

ਵਿਵਾਦ

4. 24ਵੇਂ$_{SUPERSCRIPT}$ ਮਾਰਚ 2022 ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ (ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2502 ਆਫ 2022) ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਇੱਕ ਪੂਰੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸ਼ਿਲਪਾ ਵਿਸ਼ਨੂ ਠਾਕੁਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ2$_{SUPERSCRIPT}$ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ। ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਪੂਰੀ ਬੈਂਚ ਨੇ 2000 ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਐਸ.ਟੀ. ਰੂਲਜ਼ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਕ੍ਰਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਵਿਧ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਪਹਿਲੂਆਂ ਬਾਰੇ

ਚਰਚਾ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੰਬਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਪੂਰੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਬੰਧਤਾ ਟੈਸਟ ਜਾਤੀ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਸਹੀਅਤ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦਾ ਇੱਕ ਅਭਿੰਨ ਅੰਗ ਹੈ। 24ਵੇਂSUPERSCRIPT ਮਾਰਚ 2022 ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਦੋ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਟਕਰਾਅ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਮਾਮਲਾ ਵਿਜੈਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ & ਓਰਸ.3SUPERSCRIPT ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਮਾਮਲਾ ਆਨੰਦ ਬਨਾਮ ਕਮੇਟੀ ਫਾਰ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਐਂਡ

2SUPERSCRIPT 2009 (3) ਐਮ.ਐਚ.ਐਲ.ਜੇ (ਐਫ.ਬੀ) 995

3 (2010) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 489 ਵੈਰੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਆਫ ਟ੍ਰਾਈਬ ਕਲੇਮਜ਼ & ਓਰਸ.4 ਵਿਜੈਕੁਮਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 9 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸੰਬੰਧਤਾ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਤੀ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਆਨੰਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੰਬੰਧਤਾ ਟੈਸਟ ਹੀ ਜਾਤੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕੋ ਮਾਪਦੰਡ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਯੋਗ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਆਧ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2502 ਦੇ 2022 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਲੋਂ ਮੁੱਖ ਦਲੀਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ੇਖਰ ਨਾਫਾਡੇ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ 2000 ਐਕਟ ਅਤੇ ਐਸ.ਟੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲੈ ਗਿਆ। ਕੁਮਾਰੀ ਮਧੁਰੀ ਪਾਟਿਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਸ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਪੂਰਵ ਕਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਬੂਤ ਮੁੱਲ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਅਜਿਹੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਾਤੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਜਾਤੀ ਸਕ੍ਰੀਨੀ ਕਮੇਟੀ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਤੇ ਅਸਲੀ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਜਾਤੀ ਸਕ੍ਰੀਨੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜੇ ਜਾਤੀ ਸਕ੍ਰੀਨੀ ਕਮੇਟੀ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖੂਨੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਤੀ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਜਾਤੀ ਸਕ੍ਰੀਨੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਾਤੀ ਸਕ੍ਰੀਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਵੈਧ ਕਰੇ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਐਸ.ਟੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 12 ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਜੋ ਕਿ ਜਾਤੀ ਸਕ੍ਰੀਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤਰੀਕੇ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਮੁਤਾਬਕ ਸਿਰਫ ਜੇ ਜਾਤੀ ਸਕ੍ਰੀਨੀ ਕਮੇਟੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਰ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਾਤੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਰ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਾਕਾਫੀ ਹਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਅਨੁਰੂਪਤਾ ਟੈਸਟ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜਾਤੀ ਸਕ੍ਰੀਨੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਮਾਮਲਾ ਬਿਨਾਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮਕੈਨਿਕਲੀ ਹਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

4 (2012) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 113 6. ਉਸ ਨੇ ਅਪੂਰਵਾ ਦੀ/ਓ ਵਿਨੇ ਨਿਚਲੇ ਬਨਾਮ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਕਮੇਟੀ5 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬੰਬਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਪੂਰਵ ਕਾਲ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਮੁੱਲ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਖੂਨੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਾਤੀ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਜਾਤੀ ਦਾਅਵਾ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਨੁਰੂਪਤਾ ਟੈਸਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਰੂਪਤਾ ਟੈਸਟ ਕੋਈ ਲਿਟਮਸ ਟੈਸਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਅਨੰਦ4ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਨਜ਼ਰੀਆ 2000 ਐਕਟ ਅਤੇ ਐਸ.ਟੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਵਿਜਾਕੁਮਾਰ3 ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਐਸ.ਟੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਤਰਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਨੁਰੂਪਤਾ ਟੈਸਟ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਤਾਰਾ ਅਤੇ ਅਨ੍ਰ. ਬਨਾਮ ਮੰਗੇਸ਼ ਨਿਵ੍ਰੱਤੀ ਕਾਸ਼ੀਦ6 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੇਵਾ ਲਈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸ

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਜੀਲ

7. ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਵੀ. ਮੋਹਨਾ, ਇਕ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ, ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਜਤਾਈ, ਜੋ ਕਿ ਪਾਲਘਾਟ ਜਿਲਾ ਥਾਂਡਨ ਸਮੁਦਾਇਆ ਸਮਰਕਸ਼ਣਾ ਸਮਿਤੀ ਅਤੇ ਅਨਜ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੀ7। ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਇਹ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਾਈਚਾਰਾ ਐਸ.ਟੀ. ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਐਸ.ਟੀ. ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਤੀਜੇ ਸ਼ਡਿਊਲ ਦੀ ਅਪ੍ਰਤਿਕਸ਼ਿਤ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਤਬਦੀਲੀ ਸਿਰਫ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 341 ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦੀ ਕੀਮਤ ਹੈ, ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਰਜੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਠਾਕੁਰ ਜਾਤੀ ਜਾਂ 1976 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤੀਜੇ ਸ਼ਡਿਊਲ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਬੰਧਤਤਾ ਟੈਸਟ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ।

8. ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਿਆਮ ਦੀਵਾਨ, ਜੋ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਨ, ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤੀ ਮਾਨਤਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਥਾਕੁਰ ਉਪਨਾਮ ਅੱਗੇ ਅਤੇ ਪਿੱਛੇ ਦੋਨੋਂ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਾਬੁਲਾਲਸਿੰਘ ਪਰਮਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ8 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਯਹਾਂ ਤੱਕ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਕਿ 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ, ਤਿੰਨ ਪੜਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਇੱਕ ਯੋਗ ਅਥਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਹੈ ਜੋ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਾਵੇ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ 'ਚ, ਯੋਗ ਅਥਾਰਟੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਪੜਾਵ ਘਰੇਲੂ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਜਾਂਚ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾਪਣ ਟੈਸਟ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੀਜਾ ਪੜਾਵ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

9. ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲਿਖਤੀ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਤਾਂ ਵੀ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਸੁੱਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਅਭਿੰਨ ਹਿੱਸਾ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾਪਣ ਟੈਸੱਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀਅਤ ਜਾਰੀ ਨਾ ਰਹੇ। ਉਸ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੁਝ ਮਾਮਲੇ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਧੋਖਾਧੜੀ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਣ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕ ਨੇੜਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇੱਕ ਸੁਝਾਅ ਹੈ ਕਿ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਗਲਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਝਾਅ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੈ ਕਿ ਆਨੰਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ4 ਵਿੱਚ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 22.1 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਗਲਤ ਹੈ।

10. ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਕਬੀਲੇ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਰਸਮਾਂ ਜਾਂ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਾਵਾਂ ਆਦਿ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਲਈ, ਵਿਜੀਲੈਂਸਸੈੱਲ ਨੂੰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਠਾਕੁਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਟੈਸਟ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਉਪਨਾਮ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅੱਗੇ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਠਾਕੁਰ ਦੇ ਜਨਜਾਤੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਉਪਨਾਮ ਵਜੋਂ ਠਾਕੁਰ ਵਾਲੇ ਪੂਰਵ-ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਇਸ ਲਈ, ਠਾਕੁਰ ਦੇ ਜਨਜਾਤੀ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸਾਂਝ ਟੈਸਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਰਾਜ ਦਾ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਹੈ ਕਿ ਵਿਜੈਕੁਮਾਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਸਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 22 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨੇ ਪਵੇਗਾ।

11. ਸ੍ਰੀ ਰਵੀ ਕੇ. ਦੇਸ਼ਪਾਂਡੇ, ਇੱਕ ਜੁੜੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ 2000 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ

ਦਯਾਰਾਮ ਬਨਾਮ ਸੁਧੀਰ ਬਾਥਮ ਅਤੇ ਓਰਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਥਾਰਟੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਤਰਕੋਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦਯਾਰਾਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜੇ. ਚਿਤਰਾ ਬਨਾਮ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਕਲੈਕਟਰ ਅਤੇ ਚੇਅਰਮੈਨ, ਸਟੇਟ ਲੈਵਲ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਕਮੇਟੀ, ਤਮਿਲ ਨਾਡੂ ਅਤੇ ਓਰਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਨੁਸਰਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਿ ਸਾਂਝ ਟੈਸਟ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦਾ ਇੱਕ ਅਭਿੰਨ ਹਿੱਸਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਧਾਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਅਨੰਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪੱਖ ਤੋਂ, ਸ਼ਿਲਪਾ ਵਿਸ਼ਨੂ ਠਾਕੁਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਸੋਧਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇੱਕ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਵੀ ਐਸ.ਸੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਨਾਲ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਸਾਂਝ ਟੈਸਟ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਐਸ.ਟੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

12. ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੁਮਾਰੀ ਮਾਧੁਰੀ ਪਾਟਿਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਮਕਾਲੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਦਯਾਰਾਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 35 ਵਿੱਚ ਹੋਲਡ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੁਮਾਰੀ ਮਾਧੁਰੀ ਪਾਟਿਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 13 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਇਸ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ, ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਜਾਤੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਕਾਰਨ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਹੋਲਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕੁਮਾਰੀ ਮਾਧੁਰੀ ਪਾਟਿਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਕੇਵਲ ਤਬ ਤੱਕ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਜਦ ਤੱਕ ਉਚਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਸ ਲਈ, 2000 ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੇਵਲ ਉਸ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ।

13. ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। 2000 ਦਾ ਐਕਟ 18 ਅਕਤੂਬਰ 2001 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿਰਲੇਖ ਤੋਂ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, 2000 ਦਾ ਐਕਟ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ, ਡੀ-ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਜਨਜਾਤੀਆਂ, ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ ਜਨਜਾਤੀਆਂ, ਹੋਰ ਪਿੱਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਪਿੱਛੜੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰਾਂ ਦੇ ਜਾਰੀ ਅਤੇ ਸਤਿਆਪਨ ਦੇ ਨਿਯਮਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ, ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਦੇ ਦਾਨ ਲਈ ਇੱਕ ਬਿਨੈ ਪੱਤਰ ਧਾਰਾ 2(b) ਅਧੀਨ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੇ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦਾਅਵਾ ਅਸਲੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ, ਚੰਗੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਬਿਨੈ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਦੇ ਦਾਨ ਲਈ ਬਿਨੈ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 5 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

14. ਧਾਰਾ 9 ਅਧੀਨ, ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੱਦਣ ਅਤੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਨ, ਸਹੁੰ ਉੱਤੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀ ਮੰਗ, ਹਲਫਨਾਮੇ ਉੱਤੇ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਨਕਲ ਦੀ ਮੰਗ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਹੱਦ ਵੱਖਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਨੇ ਜਾਤੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਇੱਕ ਦੋ-ਪੱਧਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਜਾਤੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਅੰਤਮ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਜਾਤੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਾਤੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਬੂਤ ਦਾ ਅੰਤਮ ਸਬੂਤ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਸ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ

ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਵਿਸਥਾਰਤ ਜਾਂਚ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਜੇਕਰ ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਬਿਨੈ ਪੱਤਰ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਦਾਨ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਨ ਜਾਂਚ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੋ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਜਾਤੀ ਦਾਵੇ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਤ ਇੱਕ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 4 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਬਿਨੈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਕਾਰਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਲੋੜ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਾਤੀ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਨਾ ਦੇਣ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਐਸ.ਟੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 4 ਦੀ ਉਪ-ਨਿਯਮ (6) ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੂਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਏ, ਤਾਂ ਇਹ ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗਾ ਬਿਨੈ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ 15 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ। ਕਹੇ ਗਏ ਨਿਯਮ ਅਧੀਨ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮਾਂ ਸੀਮਾ ਵੀ ਇੱਕ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਜੋ ਸੁਝਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜਾਂਚ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਜਾਂਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਨ ਜਾਂਚ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਨੂੰ 15 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਮੰਡਲ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਨ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪਵੇ।

16. ਧਾਰਾ 10 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਬਿਨੈਕਾਰ, ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਲਾਭ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਰੱਦ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਦਾਖਲਾ ਜਾਂ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 10 ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਾਭ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

17. ਧਾਰਾ 6 ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਜਾਤੀ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 6 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ 2000 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਐਸ.ਟੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 4 ਵਿੱਚ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ 10 ਅਧੀਨ, ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਤੀ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲੇਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੈਂਕਾਂ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਰਿਸਰਚ ਅਫਸਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਥੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਯਮ 11 ਵਿੱਚ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਸਤਿਆਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਨਿਯਮ 11 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ 2 ਅਤੇ 3 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ:

"11.(1).....

(2) ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਪਣੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਆਵੇਦਨ ਨਾਲ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾਏਗਾ:

(a) ਮੂਲ ਦਸਤਾਵੇਜ਼।—

(i) ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਾ ਮੂਲ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀ ਸਮੇਤ,NONE

(ii) ਫਾਰਮ ਐਫ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ;NONE

(b) ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਾਪੀਆਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਹਨ—

(i) ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ।NONE

(ii) ਸਕੂਲ ਦਾਖਲਾ ਰਜਿਸਟਰ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਸ਼।NONE

(iii) ਜਨਮ ਰਜਿਸਟਰ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਸ਼।NONE

(c) ਪਿਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼,— .

(i) ਜਨਮ ਰਜਿਸਟਰ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਸ਼।NONE

(ii) ਪ੍ਰਾਈਮਰੀ ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ।

NONE

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ [ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

(iii) ਸਕੂਲ ਦਾਖਲਾ ਰਜਿਸਟਰ ਦਾ ਅੰਸ਼।

(iv) ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ।

(v) ਜੇਕਰ ਪਿਤਾ ਨੌਕਰੀ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਰਿਕਾਰਡ (ਕਿਤਾਬ) ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਅਤੇ ਜਨਜਾਤੀ ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਹੈ।

(vi) ਜੇਕਰ ਪਿਤਾ ਨਿਰਕਸ਼ਰ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਸਲ ਬੁਜ਼ੁਰਗ ਖੂਨੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਛੱਡਣ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਦਾਖਲਾ ਰਜਿਸਟਰ ਦਾ ਅੰਸ਼।

(d) ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼,—

(i) ਰੈਵੇਨਿਊ ਰਿਕਾਰਡ ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਜਨਮ ਰਜਿਸਟਰ, 7/12 ਦਾ ਅੰਸ਼, ਵਿਕਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਆਦਿ।

(ii) ਉਸਦੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦਾਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼।

(iii) ਨੇੜਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਰਜੀਦਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦਾਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

(3) ਅਰਜੀਦਾਰ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਦੋਂ ਵੀ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਮੂਲ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

18. ਨਿਯਮ 12 ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਤਰੀਕਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜਣ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਨਿਯਮ 12 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"12. ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਤਰੀਕਾ।

(1) ਅਰਜ਼ੀ ਮਿਲਣ 'ਤੇ, ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਜਾਂ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਵਿਅਕਤੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗਾ, ਅਰਜੀਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰੇਗਾ, ਅਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਰਸੀਦ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰੇਗਾ। ਮੈਂਬਰ ਸੈਕਰੇਟਰੀ ਵੇਰੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੁਆਰਾ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਜਿਸਟਰ ਵਿੱਚ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰੇਗਾ।

(2) ਜੇਕਰ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਅਰਜੀਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਸਕੂਲ, ਘਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਭੇਜੇਗੀ।

(3) ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਵੇਦਕ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਨਿਵਾਸ ਸਥਾਨ ਅਤੇ *ਮੂਲ ਸਥਾਨ ਜਿਥੋਂ ਆਵੇਦਕ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਮਾਈਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਥੋਂ ਉਹ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਸੀ।

(4) ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਆਵੇਦਕ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਜਾਂ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਸਾਰੇ ਤੱਥ ਇਕੱਠੇ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ।

(5) ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਆਵੇਦਕ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਜਾਂ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਆਵੇਦਕ ਦੀ।

(6) ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ, ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇਗੀ ਜੋ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਦੁਆਰਾ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗੀ।

(7) ਜੇਕਰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਆਵੇਦਕ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਵੇਦਕ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਅਸਲੀ ਅਤੇ ਸੱਚਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਫਾਰਮ ਜੀ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(8) ਜੇਕਰ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ, ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਆਵੇਦਕ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਬਾਰੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਮੇਟੀ ਆਵੇਦਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗੀ। ਅਤੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਰਜਿਸਟਰਡ ਪੋਸਟ ਰਾਹੀਂ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਜੇ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਨੋਟਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਵ ਜਾਂ ਜਵਾਬ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਆਵੇਦਕ ਸਮਾਂ-ਸੀਮਾ ਦੀ ਮੁਲਤਵੀ ਜਾਂ ਵਾਧਾ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਚਿਤ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(9) (ਅ) ਨਿੱਜੀ ਸੁਣਵਾਈ ਉਪਰੰਤ ਜੇਕਰ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਬਾਰੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਫਾਰਮ ਜੀ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(ਬੀ) ਨਿੱਜੀ ਸੁਣਵਾਈ ਉਪਰੰਤ, ਜੇਕਰ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਸਹੀਅਤ ਬਾਰੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤੋਂ ਇਹ ਰੱਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਜ਼ਬਤੀ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਯੋਗ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਐਂਟਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਸੰਚਾਰ ਕਰੇਗੀ। ਫਿਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ "ਰੱਦ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤ" ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਹਰਲਗਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

19. ਨਿਯਮ 12 ਦੀ ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਜੇਕਰ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਸਕੂਲ, ਘਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਾਊ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਹਰ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਰੁਟੀਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਮਸ਼ੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਨਹੀਂ ਭੇਜ ਸਕਦੀ। ਜਦੋਂ ਨਿਯਮ 12 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਵਿੱਚ

ਇਹ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਵਲ ਜੇਕਰ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਮਲਾ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਮਾਮਲਾ ਭੇਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਮਨਨ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਮਨਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

20. ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਕਿਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਭੇਜਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਸਮੁੱਚੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨਾ। ਇੱਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੁਮਾਰੀ ਮਾਧੁਰੀ ਪਾਟਿਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਪੂਰਵ-ਕਾਲ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੋ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਪੂਰਵਜਾਂ ਦੀ ਜਾਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉੱਚ ਸਬੂਤ ਮੁੱਲ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਪੂਰਵ-ਕਾਲ ਦੇ ਅਸਲੀ ਅਤੇ ਅਸਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਜੋ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਆਦਿਵਾਸੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ 1950 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਐਸ.ਟੀ. ਆਰਡਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

21. ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2502 ਆਫ 2022 (ਸ਼ਿਲਪਾ ਵਿਸ਼ਨੂ ਠਾਕੂਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ) ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਬੰਬਈ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪੂਰੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ “ਠਾਕੂਰ” ਉਪਨਾਮ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਅੱਗੇ ਵਧੀਆ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿੱਛੜੀ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਸਦੱਸ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਪੂਰੀ ਬੈਂਚ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕੇਵਲ ਠਾਕੁਰ ਉਪਨਾਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਰ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸੂਚੀ ਦੀ ਐਂਟਰੀ 44 ਵਿੱਚ ਸੂਚੀਬੱਧ ਠਾਕੁਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਉਪਨਾਮ ਠਾਕੁਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ, ਸਕੂਲ ਜਾਂ ਕਾਲਜ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਜਾਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਰ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਪੂਰਵਜਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਤੀ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਠਾਕੁਰ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੀ ਐਂਟਰੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਠਾਕੁਰ ਉਪਨਾਮ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅੱਗੇ ਵਧੀਆ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਵੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਹਰ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਮਾਮਲਾ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਭੇਜਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਤੀ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਮੁੱਲ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰ

22. ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਹ ਕੇਸ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਆਪਣੇ ਖੂਨੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਾਤੀ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਜਿਹਾ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕੁਮਾਰੀ ਮਾਧੁਰੀ ਪਾਟਿਲ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਣਾਈ ਗਈ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ 2000 ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲਾਂ, ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਸਲੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਦੂਜੇ, ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਉਸਦਾ ਖੂਨੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਸਹੀ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਖੂਨੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਉਚਿਤ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕੁਮਾਰੀ ਮਾਧੁਰੀ ਪਾਟਿਲ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ 2000 ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਐਸ.ਟੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਜਾਂ ਐਸ.ਸੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੋ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਲਈ, ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਧਾਰਾ 9(ਡੀ) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜਾਤੀ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਖੂਨੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜੇ ਰਿਕਾਰਡ

ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਚਿਤ ਜਾਂਚ ਜਾਤੀ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਖੂਨੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਜਾਤੀ ਵੈਧਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਬਿਨਾਂ ਉਚਿਤ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਕਾਰਣਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜਾਤੀ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਕੇਵਲ ਅਜਿਹੇ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਵੈਧ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਤੀ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਜੇ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਤੀ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਦਾ ਖੂਨੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਸ.ਟੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 12 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਤਾਂ ਜਾਤੀ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਰਾਹੀਂ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਵਿੱਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਸੀਮਿਤ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਾਤੀ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦਾ ਖੂਨੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਭਾਵੇਂ ਬਿਨੈਕਾਰ ਸੰਬੰਧਤਾ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਾ ਕਰੇ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜਾਂ ਦਾਦਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਤੀ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਾਤੀ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦਾ ਦਾਦਾ ਜਾਂ ਪਿਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਜੇਕਰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਰਿਸ਼ਤਾ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਤਾ ਟੈਸਟ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਸ.ਟੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 12 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (7) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਇਹ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਾਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਅਸਲੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਾਤੀ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਇੱਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਿ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਦਿਮਾਗ ਲਾਏ ਮਕੈਨੀਕਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਜਾਤੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਕਾਪੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਏ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤੇ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਜਾਤੀ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਇਹ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਾਤੀ ਦਾਅਵਾ ਅਸਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅਫਿਨਿਟੀ ਟੈਸਟ

25. ਹੁਣ, ਅਸੀਂ ਅਫਿਨਿਟੀ ਟੈਸਟ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਵਾਦ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਕੁਮਾਰੀ ਮਾਧੁਰੀ ਪਾਟਿਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 13 ਦੇ ਉਪਬੰਧ (5) ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਸਲੀ ਅਤੇ ਜਾਤੀਯ ਲੱਛਣਾਂ, ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਾਵਾਂ, ਰਸਮਾਂ, ਰੀਤਾਂ, ਵਿਆਹ ਦੇ ਤਰੀਕੇ, ਮੌਤ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ, ਮੁਰਦਿਆਂ ਦੇ ਸਸਕਾਰ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਜਨਜਾਤੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਤਾ ਲਗਾਏ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥ ਅਫਿਨਿਟੀ ਟੈਸਟ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹਨ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਅਫਿਨਿਟੀ ਟੈਸਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਾਵਾਂ, ਰੀਤਾਂ, ਰਸਮਾਂ, ਵਿਆਹ ਦੇ ਤਰੀਕੇ,

ਮੌਤ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਜਿਹਾ ਅਫਿਨਿਟੀ ਟੈਸਟ ਕਦੇ ਵੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇ ਉਸਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਵਾਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਮਾਪੇ ਵੀ ਇਸ ਲਈ ਅਣਜਾਣ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਨਜਾਤੀ ਨਾਲ ਨਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਕੋਲ ਉਪਰੋਕਤ ਪਹਿਲੂਆਂ ਬਾਰੇ ਚੰਗੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸ੍ਰੀ ਸ਼ੇਖਰ ਨਾਫਾਡੇ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ, ਸਹੀ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਫਿਨਿਟੀ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਲਿਟਮਸ ਟੈਸਟ ਵਜੋਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਮੁੜ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਫਿਨਿਟੀ ਟੈਸਟ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਕੇਵਲ ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ।

26. ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਸ.ਸੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਨਿਯਮ 13 ਦੇ ਉਪਬੰਧ (ਡੀ) ਵਿੱਚ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਦੇ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈਸੰਬੰਧਤਾ ਪਰੀਖਿਆ ਕਰਨ ਅਤੇ ਐਸ.ਟੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰੀ ਮਟੇਰੀਆ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਐਸ.ਟੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 12 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (4) ਵਿਗਿਲੈਂਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਤੱਥ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ, ਉਪ-ਨਿਯਮ (5) ਬਿਨੈਕਾਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐਸ.ਟੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 12 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (4) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ, ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਵਿਗਿਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਵੱਲੋਂ ਸੰਬੰਧਤਾ ਪਰੀਖਿਆ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੀ ਜਾਤੀ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ

27. ਅਸੀਂ ਵਿਜੈਕੁਮਾਰ3$_{SUPERSCRIPT}$ ਅਤੇ ਆਨੰਦ4$_{SUPERSCRIPT}$ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵੱਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਸਮਕਾਲੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹੈ ਜੋ ਦਯਾਰਾਮ9$_{SUPERSCRIPT}$ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 35 ਵਿੱਚ, ਦਯਾਰਾਮ9$_{SUPERSCRIPT}$ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

“35. ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਰਗੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੰਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਾਅਵੇ (ਜਾਤੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ) ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਤੀ/ਕਬੀਲਾਈ ਸਥਿਤੀ ਸਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਾਂਗ, ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 226 ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਪੀਲਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਇਸ ਪੂਰੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਹਰਾਮ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਗਏ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਜਾਂ ਅਸਾਮੀਆਂ ਨੂੰ ਨਕਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੋ ਖੁਦ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਦਾ ਸਦੱਸ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਗਠਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਇੱਕ ਤੇਜ਼, ਅਸਰਦਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰਗਰ ਉਪਾਯ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਝੂਠੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਸਹੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ। ਮਾਧੁਰੀ ਪਾਟਿਲ [(1994) 6 SCC 241 : 1994 SCC (L&S) 1349 : (1994) 28 ATC 259] ਵਿੱਚ ਇਸ ਪੂਰੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਹੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਐਸ.ਸੀ./ਐਸ.ਟੀ. ਦੀ ਜਾਤੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਦੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰਾਖਵੇਂ ਦੇ ਲਾਭ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਜਿਹੇ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ।”

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

28. ਸਾਨੂੰ ਇੱਥੇ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਉੱਠਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਐਸਾ ਕਾਨੂੰਨ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਕੁਮਾਰੀ ਮਧੁਰੀ ਪਾਟਿਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੁਆਰਾ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਸੰਦਰਭ ਕੁਮਾਰੀ ਮਧੁਰੀ ਪਾਟਿਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਣਾਈ ਗਈ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਦਯਾਰਾਮ ਅਤੇ ਜੈ ਚਿਤਰਾ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰਾਜ ਲਈ ਲਾਗੂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਅਤੇ ਐਸ.ਟੀ. ਅਤੇ ਐਸ.ਸੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਇਹ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਕੱਢਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਹੀ ਨਿਭਾਉਂਦੀ ਹੈ। 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1908 ਅਧੀਨ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਵਿਵਿਧ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸੌਂਪੀ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਹਲਫਨਾਮਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸਬੂਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ, ਗਵਾਹਾਂ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। 2000 ਦੇ ਐਕਟ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਐਸ.ਸੀ. ਅਤੇ ਐਸ.ਟੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਜਾਤੀ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਸਹੁੰ ਉੱਤੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨਾ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨਾ ਆਦਿ। ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਜਾਤੀ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਲਈ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲਕਸ਼ਣ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਵਿਜੈਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਆਨੰਦ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ

29. ਹੁਣ, ਅਸੀਂ ਵਿਜੈਕੁਮਾਰ3$_{SUPERSCRIPT}$ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਵਿਜੈਕੁਮਾਰ3$_{SUPERSCRIPT}$ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਵਧਾਨੀਪੂਰਵਕ ਪੜਚੋਲ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਮਾਨਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਤੋਂ ਉੱਠਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ। ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਵਧਾਨੀਪੂਰਵਕ ਪੜਚੋਲ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਐਸ.ਟੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਜਿਕਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਿਯਮ 12 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਵੱਲ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਾ ਹੋਵੇ।

2000 ਦੇ ਐਕਟ ਅਤੇ ਐਸ.ਸੀ. ਅਤੇ ਐਸ.ਟੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ, ਵਿਜੇਕੁਮਾਰ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 9 ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ:-

“49. ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਤਰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਯੋਗਤਾ ਹੈ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਅਫਸਰ ਅਤੇ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਸੰਬੰਧਤਾ ਟੈਸਟ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚੌਂਹੀਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਦੋ ਪੜਾਵਾਂ ਤੇ ਤੱਥਾਤਮਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇ; ਪਹਿਲਾਂ, ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਵ ਤੇ ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਸਤਿਆਪਨ ਦੇ ਪੜਾਵ ਤੇ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੜਾਵ ਤੇ ਸੰਬੰਧਤਾ ਟੈਸਟ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਤਾਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।”

ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ 2000 ਦਾ ਐਕਟ ਅਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਵਿਜੇਕੁਮਾਰ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲਈ ਇੱਕ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਮਿਸਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਕੇਸ ਰੈਫਰ ਕਰਕੇ ਸੰਬੰਧਤਾ ਟੈਸਟ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਪਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

30. ਆਨੰਦ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 4 ਅਤੇ 5 ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਐਸ.ਟੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 11 ਅਤੇ 12 (2) ਨੂੰ ਸੰਦਰਭਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 22 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

“22. ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ ਤੋਂ ਇਹ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਜਾਤੀ ਦਾਵੇ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ

ਨਾ ਕੇਵਲ ਦਾਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਜਮਾ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗਹਰੀ ਜਾਂਚ ਪੜਤਾਲ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਸੰਬੰਧਤਾ ਟੈਸਟ ਉੱਤੇ ਵੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਨਸਲੀ ਅਤੇ ਜਾਤੀਯ ਲੱਛਣਾਂ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਜਾਤੀ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਜਾਂਚਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਥਿਰ ਨਿਯਮ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨਾ ਨਾ ਤੋ ਸੰਭਵ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਾਂਛਨੀਯ। ਫਿਰ ਵੀ, ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਜਾਤੀ ਦਾਵੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਸਮੇਂ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੈਮਾਨੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ:

(i) ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਸਮੇਂ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਵੱਧ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਜਾਤੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਐਲਾਨ ਨੂੰ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਬੂਤੀ ਕੀਮਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ। ਜੇਕਰ ਬਿਨੈਕਾਰ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਕਿ ਉਹ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੈ, ਬਿਨੈਕਾਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸ਼ੱਕ ਦਾ ਲਾਭ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਮੌਖਿਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਪਰਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਜਦੋਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਨਾਲ ਨਸਲੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਸਾਂਝ ਪਰੀਖਣ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਸਾਵਧਾਨੀ ਭਰਿਆ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਦੋਂ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਸਾਂਸਕ□ਤਿਕ ਵਿਕਾਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਛੋਟ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਾਂਝ ਪਰੀਖਣ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਕ ਕਾਰਕ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨਕਲ ਮਕਾਨੀ, ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਨਾਲ, ਇਹ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਵੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਪਣਾਉਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਜਨਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀਆਂ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਂਝ ਪਰੀਖਣ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਨਾਲ ਅਰਜਦਾਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਲਿਟਮਸ ਪਰੀਖਣ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਫਿਰ ਵੀ, ਇੱਕ ਅਰਜਦਾਨ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਜਨਜਾਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਲਾਭ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਕਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਉਸ ਦੀ ਜਨਜਾਤੀ ਦੀਆਂ ਵਿਲੱਖਣ ਨਸਲਵਾਦੀ ਅਤੇ ਨਸਲਸ਼ਾਸਤਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ, ਦੇਵਤਾ, ਰਸਮਾਂ, ਰੀਤਾਂ, ਵਿਆਹ ਦੇ ਤਰੀਕੇ, ਮੌਤ ਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰਾਂ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਆਦਿ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀਆਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਾਂਝ ਪਰੀਖਣ ਨੂੰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਪੁਖਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇੱਕ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੋ ਮਾਪਦੰਡ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਂਝ ਪਰੀਖਣ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

31. ਅਨੰਦ4 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 19 ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਦੁਹਰਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਜਾਂਚ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਆਰਡਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸਕ੍ਰਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਅਰਜਦਾਨ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਇੱਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਸਤਾਰਾ6 ਦੇ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਕਲੈਕਟਰ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ (ਸੰਜੇ ਕਿਸ਼ਨ ਕੌਲ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ) ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ [ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਐਸ.ਟੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਨਿਯਮ 12 ਦੇ ਗਹਿਰੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

“9. ....”

ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਮਧੁਰੀ ਪਾਟਿਲ ਮਾਮਲੇ [ਮਧੁਰੀ ਪਾਟਿਲ ਬਨਾਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਟ੍ਰਾਈਬਲ ਵਿਕਾਸ, (1994) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 241 : 1994 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. (ਐਲ&ਐਸ) 1349] ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸੀਮਿਤ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਹਾਇਤਾ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਕੇਵਲ ਜੇ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਅੰਤਰਜਦਾਨ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਾ ਹੋਵੇ।"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

32. ਇਸ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਵਿਜੇਕੁਮਾਰ3$_{SUPERSCRIPT}$ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਜਾਤੀ ਦਾਵੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੇ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਾਤੀ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਮਾਮਲਾ ਭੇਜਣ ਲਈ ਬਾਧਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਸ.ਟੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ, ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਦੁਆਰਾ ਅਨੁਰਾਗ ਪਰੀਖਣ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਮਾਮਲਾ ਭੇਜਣ ਲਈ ਮਾਮਲਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ, ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਮਾਮਲਾ ਭੇਜੇ, ਜਾਤੀ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਵੈਧਤਾ ਦੇਣ ਲਈ ਬਾਧਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸੀਮਿਤ ਜਾਂਚ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਜੇ ਇੱਕ ਅਰੱਜਦਾਨ ਆਪਣੇ ਖੂਨੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਤੀ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਕ੍ਰੂਟਨੀ ਕਮੇਟੀ, ਪਾਇਆ ਕਿ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਉਚਿਤ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇ ਵਾਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਰਿਸ਼ਤੇ ਬਾਰੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।

"(i) ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਜਾਤੀ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪਰਮ ਵਿਚਾਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, "ਮਾਨਵ ਵਿਗਿਆਨੀ ਮੁਰਿੰਗਜ਼ ਅਤੇ ਜਾਤੀਯ ਸੰਬੰਧ"; ਅਤੇ ਕੀ "ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਅਨੁਰਾਗ ਪਰੀਖਣ" ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ? (ii)(a) ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਜਾਤੀ ਦੇ ਹੋਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, "ਠਾਕੁਰ" ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਇੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ/ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਉਸਦੀ ਜਾਤੀ ਨੂੰ "ਠਾਕੁਰ" ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ, "ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਅਨੁਰਾਗ ਪਰੀਖਣ" ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਜਾਤੀ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਕੀ ਜਾਤੀ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?

(b) ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਜਾਤੀ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਦਾਵੇ ਨੂੰ "ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਾਂਝ ਪਰੀਖਿਆ" ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਵੈਧਤਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

(c) ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਜਾਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹਨ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਉਹ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸਾਂਝ ਪਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਅੱਧਾ-ਅੱਧਾ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੀ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਜਾਤੀ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ?" *

34. ਪੂਰੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਪੈਰਾ 40 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੈਰਾ 40 ਦੇ ਖੰਡ (i) ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਪੂਰੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ 12(2) ਅਧੀਨ, ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਸਕੂਲ, ਘਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਅਗਾਊ ਭੇਜਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਪੂਰੀ ਬੈਂਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੀ ਕਿ ਹਰ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਇੱਕ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਦਾਵੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟ ਰਹੀ ਹੈ, ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਪੈਰਾ 40 ਦੇ ਖੰਡ (ii) (a) ਵਿੱਚ, ਪੂਰੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਮੂਹ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਸਵਾਲ ਸਮੇਤ ਕਿ ਕੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਸਾਂਝ ਪਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਾਂਝ ਪਰੀਖਿਆ ਦਾ ਸਵਾਲ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉੱਠੇਗਾ ਜੇਕਰ ਮਾਮਲਾ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਅਸਲ

ਵਿੱਚ, ਪੈਰਾ 40 ਦੇ ਖੰਡ (b) ਵਿੱਚ, ਪੂਰੀ ਬੈਂਚ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਾਤੀ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਅਵੈਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਨਿਯਮ 12 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਸਾਂਝ ਪਰੀਖਿਆ ਸਮੇਤ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਸਾਂਝ ਪਰੀਖਿਆ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਣਾਯਕ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਨੰਦ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 20 ਦੇ ਖੰਡ (2) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸੇ ਪੈਰਾ ਦੇ ਖੰਡ (c) ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਪੂਰੀ ਬੈਂਚ ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸਾਂਝ ਪਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਅੱਧਾ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਖੰਡ (c) ਵੀ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਂਝ ਪਰੀਖਿਆ ਨਿਰਣਾਯਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

35. ਦੋਸ਼ੀ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੈਰਾ 40 ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕਦੇ ਕਿ ਪੂਰੀ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਸੰਬੰਧਤਾ ਟੈਸਟ ਦੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਕਿਸਮ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਹਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸੰਬੰਧਤਾ ਟੈਸਟ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਜੋ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਦੋਸ਼ੀ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ “ਸੰਬੰਧਤਾ ਟੈਸਟ ਦਾਵੇ ਦੀ ਸਹੀਅਤ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦਾ ਅਭਿੰਨ ਅੰਗ ਹੈ”

ਨਤੀਜੇ

36. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ:

(a) ਕੇਵਲ ਜਦੋਂ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਰਜੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੇਸ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਸੰਖੇਪ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅਰਜੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਜਦੋਂ ਕੇਸ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਨੂੰ ਹਵਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਬੰਧਤਾ ਟੈਸਟ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(b) ਅਸੀਂ ਜੋ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਸੰਬੰਧਤਾ ਟੈਸਟ ਨਾ ਤਾਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਸੈੱਲ ਵੱਲੋਂ ਸੰਬੰਧਤਾ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਟੈਸਟ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਜਿਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਮੁੱਲ ਹੈ, ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਜਾਤੀ ਵੈਧਤਾ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ

(c) ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਸੰਬੰਧਤਾ ਟੈਸਟ ਹਰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਕਬੀਲੇ ਦੇ ਦਾਵੇ ਦੀ ਸਹੀਅਤ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਲਿਟਮਸ ਟੈਸਟ ਨਹੀਂ ਹੈ।

37. ਅਸੀਂ ਰਜਿਸਟਰੀ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਾਂ/ਐਸ.ਐਲ.ਪੀਜ਼ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਬੈਂਚ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰੱਖਣ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate